

Gramatika

Tato část předkládá gramatiku obsaženou v knize Španělština – maturitní příprava jako celek, nepředstavuje však kompletní gramatiku. Odkazujeme tedy studenty také na Pracovní sešit.

- 1 Podstatná jména a determinátory
- 2 Přídavná jména
- 3 Příslovce
- 4 Stupňování
- 5 Předložky a spojky
- 6 Zájmena
- 7 Tázací slova a zvolací věty
- 8 Záporny
- 9 Slovesa: oznamovací způsob
- 10 Slovesa: konjunktiv
- 11 Rozkazovací způsob
- 12 Zvratná slovesa
- 13 Trpný rod
- 14 Ser a estar
- 15 Některá slovesa často používaná ve 3. osobě
- 16 Neosobní slovesa
- 17 Časové výrazy
- 18 Slovesa: různá
- 19 Číslovky
- 20 Přípony
- 21 Přízvuky
- 22 Tabulky sloves

1 Podstatná jména a determinátory

Podstatná jména jsou slova, která označují osoby, zvířata, místa, předměty a pojmy.

1.1 Rod: mužský a ženský

Všechna podstatná jména ve španělštině jsou buď rodu mužského, nebo ženského. Koncovky podstatných jmen často naznačují jejich rod, ale není tomu tak vždy. I mezi zcela běžnými výrazy najdete řadu výjimek.

Koncovky muž. rodu	Výjimky
-o	<i>la radio, la mano, la modelo, la foto</i>
-e	<i>la calle, la madre</i>
-i	<i>la bici</i>
-u	<i>la tribu</i>
-or	<i>la flor</i>

Podstatná jména mužského rodu jsou také:

- slova končící na přízvuknou samohlásku, *např. el café*
- řeky, moře, jezera, hory a ovocné stromy
- auta, barvy, dny v týdnu, směrovky, kompas

Koncovky žen. rodu	Výjimky
-a	<i>el poeta, el futbolista, el planeta, el día, el problema, el clima, el tema</i>
-ión	<i>el avión, el camión</i>
-ad/-tad/-tud	–
-z	<i>el pez, el lápiz</i>
-is	<i>el análisis, el énfasis</i>
-ie	<i>el pie</i>
-umbre	–
-nza	–
-cia	–

Podstatná jména ženského rodu jsou také:

- písmena abecedy, ostrovy a cesty
- země a města, ačkoli jsou zde výjimky jako *(el) Perú* a *(el) Canadá*
- podstatná jména označující povolání nebo národnosti mají obvykle mužský i ženský tvar:
el actor/la actriz
el profesor/la profesora
el abogado/la abogada
- někdy existuje pouze jeden tvar používaný pro mužský i ženský rod:
el/la cantante el/la periodista el/la artista
- některá podst. jména označující zvířata mají pouze jeden rod, bez ohledu na pohlaví:
la serpiente, el pez, la abeja

- Některá podst. jména mají dva rody, což jim dává odlišné významy:

el corte – střih vlasů nebo obleku	la corte – královský dvůr
el capital – peníze	la capital – hlavní město
el frente – přední strana	la frente – čelo
el guía – průvodce	la guía – průvodce (kniha), průvodkyně
el orden – pořadí	la orden – rozkaz
el policía – policista	la policía – policie
el pendiente – náušnice	la pendiente – svah

- Názvy společností, sdružení nebo mezinárodních orgánů přijímají rod podle dané skupiny, ať už je součástí názvu nebo je zřejmá z kontextu:

la ONU – la Organización de las Naciones Unidas
la UE – la Unión Europea
la Renfe – la Red Nacional de Ferrocarriles Españoles
el Real Madrid – el (equipo de fútbol) de Real Madrid
el Corte Inglés – el (almacén) Corte Inglés

1.2 Jednotné a množné číslo

Jednotné číslo označuje jediný exemplář něčeho, množné číslo se vztahuje k více než jednomu exempláři. Pro vytvoření množného čísla:

Přidejte *-s* k podst. jménům končícím na samohlásku nebo přízvučné *á* nebo *é*:

<i>el libro</i> (kniha)	→	<i>los libros</i>
<i>la regla</i> (pravítko)	→	<i>las reglas</i>
<i>el café</i> (kavárna)	→	<i>los cafés</i>

Přidejte *-es* k podst. jménům končícím na souhlásky nebo přízvučné *í*:

<i>el hotel</i>	→	<i>los hoteles</i>
<i>el profesor</i>	→	<i>los profesores</i>
<i>el magrebí</i>	→	<i>los magrebíes</i>

Kromě slov končících na *-s*, která se v množném čísle nemění:

<i>el lunes</i>	→	<i>los lunes</i>
<i>la crisis</i>	→	<i>las crisis</i>

Některá slova v množném čísle přidávají nebo ztrácejí přízvuk:

<i>el joven</i>	→	<i>los jóvenes</i>
<i>el jardín</i>	→	<i>los jardines</i>
<i>la estación</i>	→	<i>las estaciones</i>

Slova končící na *-z* mění tuto koncovku na *c* a přidávají *es*:

<i>el lápiz</i>	→	<i>los lápices</i>
<i>la voz</i>	→	<i>las voces</i>

- Některá slova používají tvar množného čísla mužského rodu, avšak vztahují se k oběma rodům:

los reyes – král a královna
los hermanos – sourozenci
los padres – rodiče

- Příjmení se v množném čísle nemění:

los Ramírez, los Alonso

- Některá podst. jména se používají pouze v mn. čísle:

las gafas – brýle
los deberes – domácí úkoly
las vacaciones – prázdniny

1.3 Determinátory: určité a neurčité členy

Determinátory se používají s podstatnými jmény a nějakým způsobem je vymezují nebo určují. Mohou vám říct, zda je podst. jméno rodu mužského (m.) nebo ženského (f.), jednotného (sing.) nebo množného (pl.) čísla.

Nejběžnějšími determinátory jsou určité a neurčité členy.

	jednotné číslo		množné číslo	
	m.	f.	m.	f.
určitý člen	el	la	los	las
neurčitý člen	un	una	unos	unas

Poznámka: Slovo, které začíná přízvučným *a* nebo *ha* přijímá člen *el/un*, protože to zjednodušuje jeho výslovnost, avšak pokud je ženského rodu, musí mít přídavné jméno také tvar rodu ženského:

El agua está fría. *Tengo mucha hambre.*

Toto neplatí, pokud stojí přídavné jméno před podstatným jménem:

la fría agua.

- Pokud stojí *a* nebo *de* před členem *el*, spojí se do jediného slova:

<i>a + el</i>	→	<i>al</i>
<i>de + el</i>	→	<i>del</i>

- Určitý člen použijte, pokud mluvíte o částech těla a oblečení, jazycích (ale ne po *hablar, estudiar* nebo *saber*), horách, mořích a řekách, o určitých zemích a městech a v oficiálních titulech osob.

Tengo la nariz larga.

Me duele la cabeza.

Me pongo el uniforme para ir al colegio pero en casa

llevo los vaqueros y una camiseta.

El español es fácil.

Estudio francés desde hace dos años.

Gramatika

He visitado la India y la Ciudad de Guatemala. el Rey don Juan Carlos I, la Reina doña Sofía

- Určitý člen použijte před *señor/señora*, když o někom hovoříte, ale ne, když mluvíte k někomu.

Lo siento, el señor Ruíz no está. ale Buenos días, señor Ruíz.

- Určitý člen použijte, když odkazujete na obecnou skupinu, ale ne když odkazujete na část skupiny, a k překladu „v“ se dny v týdnu.

Las sardinas son muy nutritivas y las ostras también. Siempre comemos sardinas los viernes al mediodía.

- Neurčitý člen se nepoužívá, když – odkazujete na něčí povolání, náboženství, národnost nebo postavení:

*Soy profesora.
María es española.
Quiere ser astronauta.
Su padre es senador.
Juan es católico.*

– kromě případů, kde je přídatné jméno:

*Es una buena profesora.
Es un francés muy educado.*

– říkáte, že něco nemáte:

No tengo hermanos. No tenemos dinero.

– podstatné jméno odkazuje na obecnou skupinu:

Siempre comemos espaguetis con tomates.

– *otro, tal, medio, qué, tal* nebo *mil* se používají před podstatným jménem:

*No hubo otro remedio.
Nunca quise hacer tal cosa.*

1.4 Člen středního rodu

Používá se s přídatným jménem k vytvoření abstraktního podstatného jména.

Lo bueno es que... Dobré (na tom) je...

No sé lo que quieres decir con esto. Nevím, co tím myslíš.

1.5 Ukazovací přídatná jména a zájmena

Ukazovací přídatná jména se používají pro zdůraznění objektu nebo osoby. Vždy se umísťují před podstatné jméno.

jednotné číslo		množné číslo		věci nebo osoby
rod mužský	rod ženský	rod mužský	rod ženský	
este	esta	estos	estas	tento/ tato/tito: věci nebo osoby v blízkosti mluvčího (aquí)
ese	esa	esos	esas	ten/ta/ti: v blízkosti osoby, ke které mluvíme (allí)
aquel	aquella	aquellos	aquellas	tamten/ tamta/ tamti: vzdálenější (ahí)

Me gusta esta camisa pero no me gusta esa camiseta ni aquella chaqueta. Líbí se mi tato košile, ale nelíbí se mi to tričko nebo tamto sako.

Ukazovací zájmena přibírají akcent a shodují se s podst. jménem, které nahrazují. Nikdy před nimi není určitý nebo neurčitý člen.

éste	ésta	éstos	éestas	něco v blízkosti mluvčího
ése	ésa	ésos	éestas	něco v blízkosti osoby, ke které mluvíme
aquéel	aquélla	aquéllos	aquéllas	něco vzdálenějšího od obou

Hablando de camisas, ésta es mucho más bonita que ésa.

Tal vez, pero prefiero el color de aquélla.

Poznámka: Tvary *esto* a *eso* se vztahují k obecným myšlenkám nebo neznámým věcem.

¿Qué es esto? ¡Eso es! ¡Eso es todo?

1.6 Přivlastňovací přídavná jména a zájmena

Přivlastňovací přídavná jména ukazují, komu nebo čemu něco patří. Umísťují se před podstatné jméno a přebírají místo určitého nebo neurčitého členu. Jako všechna přídavná jména se shodují s podstatným jménem, které popisují.

jednotné číslo		množné číslo		
muž. rod	ženský rod	muž. rod	ženský rod	
mi	mi	mis	mis	můj
tu	tu	tus	tus	tvůj
su	su	sus	sus	jeho/ její/ Váš (vykání v jedn. č.)
nuestro	nuestra	nuestros	nuestras	náš
vuestro	vuestra	vuestros	vuestras	váš
su	su	sus	sus	jejich/Váš (vykání v mn. č.)

¿Es mi libro o su libro?

Nuestro colegio es pequeño.

¿Cuáles son tus asignaturas preferidas?

Nezapomeňte s částmi těla a oblečením použít určitý člen, nikoli přivlastňovací přídavné jméno.

Voy a lavarme el pelo. Tienes que ponerte el abrigo.

Přivlastňovací zájmena se používají namísto podstatného jména. Mají před sebou **určitý člen**.

jednotné číslo		množné číslo	
muž. rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
(el) mío	(la) mía	(los) míos	(las) mías
tuyo	tuya	tuyos	tuyas
suyo	suya	suyos	suyas
nuestro	nuestra	nuestros	nuestras
vuestro	vuestra	vuestros	vuestras
suyo	suya	suyos	suyas

Další determinátory jsou:

- neurčitá přídavná jména nebo zájmena a kvantifikátory:
 - *Alguien* (někdo) a *algo* (něco) nemění svůj tvar: *Alguien vino a verte. Algo ha pasado aquí.*
 - Algo* se může použít s přídavným jménem nebo s *de*: *Sí, es algo interesante. ¿Quieres algo de comer?*
 - Alguno* se musí shodovat s podstatným jménem, které popisuje: *algún día de estos, alguna cosa*
 - *Mucho, poco, tanto, todo, otro a varios* se musí shodovat s podstatným jménem, které představují nebo popisují.

– Tyto dva výrazy se před podstatným jménem nemění:
cada – cada día (každý den)
cualquier – cualquier cosa que necesites
(cokoli potřebuješ)

Avšak *cualquiera* se používá po podstatném jménu mužského i ženského rodu.

2 Přídavná jména

Přídavná jména jsou slova, která popisují podstatná jména.

2.1 Vytváření shody přídavných jmen

Ve španělštině, stejně jako v češtině, se přídavné jméno mění tak, aby se shodovalo se slovem, které popisuje, podle toho, zda je mužského nebo ženského rodu nebo v množném čísle.

- Mnoho přídavných jmen končících na *-o* (v mužském rodě) se mění na *-a* v ženském rodě a přidávají *-s* v množném čísle.
 - negro – negra – negros – negras*
 - bonito – bonita – bonitos – bonitas*
- Mnoho dalších přídavných jmen má běžné tvary pro mužský a ženský rod:
 - un loro verde/una culebra verde*
 - unos loros verdes/unas culebras verdes*
- Přídavná jména končící na *-án, -ón, -ín* a *-or* přidávají v ženském rodě *-al/-an* a ztrácejí akcent:
 - holgazán – holgazana*
 - ricachón – ricachona*
 - parlanchín – parlanchina*
 - hablador – habladora*
 - kromě *interior, exterior, superior, inferior, anterior, posterior* a *ulterior*
- Pro vytvoření množného čísla přídavného jména se řídte stejnými pravidly, jako u podstatných jmen:
 - přidejte *-s* k samohlásce: *unos pájaros rojos, unas tortugas pequeñas*
 - přidejte *-es* k souhlásce: *unos ratones grises, unos perros jóvenes*
 - změňte *-z* na *-ces*: *un ave rapaz, unas aves rapaces*
- Některá přídavná jména pro barvy se nikdy nemění: *el vestido rosa, el jersey naranja*
- Když přídavné jméno popisuje dvě nebo více podstatných jmen nebo skupinu podstatných jmen mužského a ženského rodu, obvykle se používá množné číslo mužského rodu: *la casa y los muebles viejos*

Gramatika

- Pokud se přídavné jméno nachází před dvěma podst. jmény, zpravidla se shoduje s prvním podst. jménem:
Tiene una pequeña casa y coche.

2.2 Zkrácená přídavná jména

Některá přídavná jména ztrácejí koncové *-o* před podstatným jménem mužského rodu jednotného čísla.
buen, mal, primer, tercer, ningún, algún
Es un muy buen amigo.

Jakékoli složené slovo s *-un* se také zkracuje:
Hay veintiún chicos en la clase.

Grande a *cualquiera* se zkracují před podstatnými jmény mužského i ženského rodu:
Es un gran hombre. Es una gran abogada.
Cualquier día llegará. cualquier mujer

Santo se mění na *San*, kromě případů, kdy se nachází před *Do-* a *To-*: *San Miguel, San Pedro*
ale *Santo Domingo, Santo Tomás*

Ciento se zkracuje na *cien* před **všemi** podstatnými jmény (viz část 19).

2.3 Postavení přídavných jmen

V češtině se přídavná jména umísťují před podstatné jméno: *Moje malá sestra má černou kočku.*

Ve španělštině přídavná jména obvykle následují za podst. jménem: *Mi hermana pequeña tiene un gato negro.*

Číslovky, přivlastňovací přídavná jména a modifikátory se umísťují před podstatná jména:

<i>mi primer día en el cole</i>	<i>poca gente</i>
<i>su último recuerdo</i>	<i>tanto dinero</i>
<i>muchas personas</i>	<i>cada día</i>
<i>otra semana</i>	

- Někdy může být ovlivněn význam v závislosti na tom, zda je přídavné jméno umístěno před nebo za podstatným jménem.

un pobre niño – nešťastné dítě
ale *un niño pobre* – chudé dítě
un gran hombre – skvělý muž
ale *un hombre grande* – vysoký muž

Další přídavná jména, jejichž význam se takto liší, jsou:
antiguo – dřívější/starobyly
diferente – rozmanitý/jiný
varios – několik/různí
nuevo – jiný/nový

medio – polovina/průměrný
mismo – stejný/sám
puro – čistý/svěží

- Některá přídavná jména mají různé významy podle kontextu:

extraño – neobvyklý, vzácný/cizí, zvláštní
falso – nepravdivý/falešný ve smyslu padělaný
simple – pouhý/nepříliš chytrý/prosté chuti
verdadero – pravdivý/skutečný, pravý

3 Příslovce

Příslovce se používají k popisu činnosti slovesa. Neshodují se se slovesem, takže na rozdíl od přídavných jmen se nemění. Také mohou popisovat přídavná jména nebo jiná příslovce.

- Mnoho příslovců se tvoří přidáním koncovky *-mente* k přídavnému jménu:

<i>fácil</i>	→	<i>fácilmente</i>
<i>posible</i>	→	<i>posiblemente</i>
<i>normal</i>	→	<i>normalmente</i>

- Pokud má přídavné jméno jiný tvar v ženském rodu, přidáte k němu koncovku *-mente*:

lento → *lenta* + *-mente* *lentamente*
rápido → *rápida* + *-mente* *rápidamente*

- Někdy je lepší použít předložku a podstatné jméno:
con frecuencia, con cuidado

- Někdy se používá přídavné jméno jako příslovce, např.:
Trabajamos duro todo el día.

- Některá příslovce nemají koncovku *-mente*:
siempre nunca muy mucho poco bien
mal rara vez muchas veces a menudo
algunas veces a veces

Bastante a *demasiado* mohou být přídavná jména i příslovce.

- Je lepší nezačínat větu ve španělštině příslovcem, ale existují některé výjimky jako *solamente/sólo* a *seguramente*.

- Když se společně použije dvě nebo více příslovců, potom se pouze k poslednímu z nich přidává koncovka *-mente*:

El ladrón entró cautelosa, silenciosa y lentamente.

- Ujistěte se, že příslovce času jsou umístěna vedle slovesa.
Hoy juega el Barça contra el Real./El Barça juega hoy contra el Real.

4 Stupňování

Přídavná jména i příslovce se řídí stejnými pravidly.

4.1 Druhý stupeň (komparativ)

Pro srovnání věci, osoby nebo pojmu s jinou ve španělštině použijte:

más ... que	España es más grande que Guatemala. José habla más despacio que Pepe.
menos ... que	Hay menos gente en Guatemala que en España.

- Když se *más* nebo *menos* použije s číslem nebo množstvím, namísto *que* se použije *de*.
En mi colegio hay más de mil estudiantes pero en mi clase hay menos de treinta.
- Když chcete říct, že nějaká věc je podobná nebo stejná jako jiná, můžete použít:
el/la mismo/a que – stejný jako
tan ... como – tak ... jako
tanto ... como – tolik ... jako
- Když chcete říct více/méně, použijte:
cuanto más/menos... (*tanto*) *menos/más...*
Cuanto más considero el problema tanto más me confundo.
Cuanto más trabajo parece que menos gano.

4.2 Třetí stupeň (superlativ)

Superlativ srovnává jednu věc, osobu nebo pojem s několika jinými. Pro vytvoření superlativu použijte:

el más la más los más las más/menos
(*mejor/mejores peor/peores*)

Este libro es el más interesante que he leído en años.
Las películas de terror son las menos divertidas de todas.

- Pokud přídavné jméno v superlativu následuje hned za podstatným jménem, vynechte *el/la/los/las*:
Es el río más largo del mundo.
- Všimněte si, že *de se* překládá „v“ nebo „na“ po superlativu.
- Všimněte si, že pokud věta obsahuje více informací, musíte přidat *lo*:
Me gustaría llegar lo más pronto posible.
- Absolutní superlativy *-ísimo, -ísima, -ísimos, -ísimas* se přidávají k přídavným jménům pro přidání důrazu a vyjádření vysokého stupně něčeho.

Tengo muchísimas ganas de verte.
La comida estaba muy rica – riquísima.

Nepřavidelné tvary 2. a 3. stupně. Tyto výrazy nemají různé tvary pro mužský a ženský rod.

bueno/a mejor el mejor/la mejor
malo/a peor el peor/la peor

Menor a *mayor*, znamenající starší a mladší, mohou být použity ve významu větší a menší:

Mi hermano mayor es más grande que mi hermana mayor.

Také se používají v ustálených výrazech:
la Fiesta Mayor, el Mar Menor

5 Předložky a spojovací slova

5.1 Předložky

Předložky se používají před podstatnými jmény, jmennými frázemi a zájmeny a obvykle naznačují, kde se osoba nebo předmět nachází, a spojují je s dalšími částmi věty.

- Předložky mohou být jednotlivá slova: *de, con, por* atd., nebo tvořeny více než jedním slovem: *ale lado de, junto* apod.
- Když sloveso ve španělštině následuje po předložce, musí být ve tvaru infinitivu:
después de entrar, al volver a casa, antes de comer
- Některá slovesa mají zvláštní význam, pokud jsou kombinována s předložkou:
tratarse de – jít o
pensar en – přemýšlet o
pensar de – myslet na, o
- Některé předložky vám říkají, kdy se něco stalo:
durante, hasta, desde

Některé předložky mohou být dosti záludné pro překlad do češtiny:

- *A* = směr nebo pohyb k:
Voy a Málaga.
= v určitém časovém bodě
Voy a las once en punto.
- *En* = v, na a někdy jako 7. pád
en la mesa – na stole
en el cuarto de baño – v koupelně
en cochelen avión/en tren – autem/letadlem/vlakem
- Pamatujte si, že dny v týdnu a data jsou ve španělštině bez předložky.

Gramatika

- *Sobre* může znamenat na, nad, o a kolem/okolo (přibližně):

El florero está sobre la mesa – váza je na stole
El avión voló sobre la ciudad – letadlo letělo nad městem
El reportaje es sobre la conferencia – zpráva je o konferenci
Hay sobre cien personas aquí – je zde okolo 100 lidí

- *De* může označovat vlastnictví, z jakého materiálu je něco vyrobeno, povolání, část skupiny nebo původ:

el padre del niño – chlapcův otec
la pulsera de oro – zlatý náramek
la revista de muebles antiguos – časopis o starožitném nábytku
Trabaja de profesora. – Pracuje jako učitelka.
unos pocos de ellos – nemnoho z nich
Es de Marbella. – Je z Marbilly.

- Mnoho dalších předložek je následováno *de*:

<i>delante de</i>	<i>cerca de</i>	<i>detrás de</i>	<i>al lado de</i>
<i>enfrente de</i>	<i>debajo de</i>	<i>encima de</i>	

Pamatujte si *a + el = al*

Vamos al mercado.
La cama está junto al armario.

de + el = del

Salen del cine a las siete.
Hay una silla delante del escritorio.

- *Por* i *para* se obvykle překládají jako „pro“, ale mají různá použití:

Por se používá ve významu:

– podle/skrz: *por la calle*

– jak: *por avión*

– výměnou za něco:

Quiero cambiarla por aquella camisa.

Gana ocho euros por hora.

– časové období: *Voy a quedarme por un mes.*

– příčina: *¿Por qué estás estudiando?*

Porque quiero sacar buenas notas.

– Také se používá s trpným rodem:
hecho por los Romanos

Para se používá pro označení:

– pro koho nebo co něco je: *Este regalo es para mi padre.*

Tenemos un garaje para dos coches.

– účel: *¿Para qué es esto?* Na co to je?

– aby: *Estudió mucho para pasar los exámenes.*

– budoucí doba: *Lo haré para cuando regreses.*

Některé užitečné výrazy:

por supuesto

¿Por qué? Porque...

por eso por lo general

por lo visto por fin

● **Osobní a**

Do češtiny se nepřekládá, avšak používá se před předmětovými zájmeny a podstatnými jmény vztahujícími se k určitým a definovaným osobám a zvířatům. Je známkou respektu rozlišovat živé tvory od předmětů.

Busco a mi hermano. Quiero a mis abuelos. Pregunto a tu profé.

Nepoužívá se po *tener*: *Tengo un hermano y dos primas.*

Nepoužívá se, pokud osoba ještě nebyla určena:

Se busca dependiente.

5.2 Spojky

Spojky se používají pro spojování slov, frází a vět.

- Souřadící spojky spojují slova nebo věty podobné délky:

y, o, ni, pero, sino

- *Y* (a) se mění na *e*, pokud slovo, které následuje, začíná na *i* nebo *hi* (ne *hie*): *Paco e Isabel, geografía e historia* ale *granito y hierro*

- *O* (nebo) se mění na *u*, pokud slovo, které následuje, začíná na *o* nebo *ho*:
siete u ocho albergues u hoteles

- *Pero* a *sino* obě znamenají „ale“:

– *Sino* použijte, když druhá část věty odporuje předchozí části se záporem. *No quiero comer nada sino fruta.*

– Použijte *sino que*, když obě části věty mají určitá slovesa:

No sólo perdió su casa sino que murió su familia en el desastre.

- Podřadící spojky uvozují větu, která je závislá na hlavní větě:
aunque, cuando, mientras, porque, ya que
Echa esta carta al buzón ya que te vas a Correos.

6 Zájmena

Zájmeno je slovo, které se může používat namísto podstatného jména, pojmu nebo i fráze. Pomáhá vyhnout se opakování.

6.1 Osobní zájmena

yo	já
tú	ty
él, ella, usted	on, ona, Vy (vykání j. č.)
nosotros/as	my
vosotros/as	vy (tykání mn. č.)
ellos, ellas, ustedes	oni/ony, vy (vykání mn. č.)

Osobní zájmena se ve španělštině nepoužívají často, neboť koncovka slovesa zpravidla naznačuje, jaký je podmět slovesa. Můžete je použít pro zdůraznění nebo abyste se vyhnuli dvojznačnosti.

¿Cómo te llamas? Sí, tú, ¿cómo te llamas?
¿Quién – yo? Pues, yo me llamo Patricia.

Když odkazujete na skupinu osob s jedním nebo více muži, použijte tvar množného čísla rodu mužského.

Y ellos, ¿cómo se llaman?

Él se llama Jairo y ella se llama Elisa.

6.2 Tú a usted, vosotros/as a ustedes

	tykání	vykání
jedn. č.	tú	usted (často se píše vd, sloveso má tvar 3. osoby j. č.)
mn. č.	vosotros/as	ustedes (vds)

Tú a *vosotros/as* se používají u osob, které znáte, a u mladých lidí.

Usted a *ustedes* se používají u cizích lidí a osob, které neznáte příliš dobře nebo kterým chcete ukázat respekt. Používají se mnohem více v Latinské Americe než ve Španělsku, kde se obecně doporučuje oslovování pomocí *tú* a *vosotros/as*.

6.3 Zvratná zájmena

Zvratná zájmena se používají pro vytvoření zvratného slovesa a odkazují zpět k podmětu slovesa.

me	(mě/mne)
nos	(nás)
te	(tebe/tě)
os	(vás)
se	(se/sebe – vykání jedn. č.)
se	(se/sebe – vykání mn. č.)

Me levanto a las siete y después me ducho.

Vstávám v sedm a potom se osprchuji.

Když použijeme perfektum, zájmeno stojí před pomocným slovesem *haber*.

Esta mañana me he levantado muy tarde.

Dnes ráno jsem vstal velmi pozdě.

Když používáte bezprostřední budoucnost nebo přičestí přítomné, připojuje se zvratné zájmeno na konec:

Voy a levantarme muy tarde el sábado.

V sobotu budu vstávat velmi pozdě.

Estoy levantándome ahora mismo.

Vstávám právě teď.

Mohou se také překládat jako „sebe, navzájem“:

Se miraron el uno al otro. – Dívali se na sebe.

Se miró en el espejo. – Díval se na sebe do zrcadla.

6.4 Přímá předmětová zájmena

Přímá předmětová zájmena se používají pro osobu nebo věc přímo ovlivněnou činností slovesa. Nahrazují podstatné jméno, které je předmětem slovesa.

me	(mě, mne)
te	(tebe, tě)
le	(ho, jej)
lo	(jej/to)
la	(ji/to)
nos	(nás)
os	(vás, tykání mn. č.)
les	(je, Vás, vykání mn. č.)
los	(je, muž. rod)
las	(je, ženský rod)

Te quiero mucho.

Le veo cada día.

Gramatika

6.5 Nepřímá předmětová zájmena

Nepřímé předmětové zájmeno nahrazuje podstatné jméno (obvykle osobu), které je spojeno se slovesem předložkou, obvykle *a*.

¿Quién te da el dinero de bolsillo?

- Také se používají, když odkazujete na části těla.
Me duelen los oídos. Bolí mě uši.
- Když je ve stejné větě několik zájmen a jsou spojena se stejným slovesem, mají tohle pořadí:
zvrtná – nepřímá předmětová – přímá předmětová (ZNP)

6.6 Dvě zájmena pohromadě

Když se dostanou k sobě dvě zájmena, která začínají na *l* (*le/lo/la/les/los/las*), nepřímé předmětové zájmeno se mění na *se* (*se lo/se la/se los/se las*).

Quiero regalar un libro a mi padre.

Se lo quiero regalar. Quiero regalárselo.

Někdy se přidává zájmeno *le* pro zdůraznění, i když není z gramatického hlediska potřeba. Nazývá se nadbytečné zájmeno.

Le di el regalo a mi padre.

6.7 Postavení zájmen

Zvrtná, přímá předmětová a nepřímá předmětová zájmena obvykle

- bezprostředně předcházejí před slovesem:
No la veo. Sí la quiero. Se llama Lucía. Te doy mil euros.
- se připojují na konec infinitivu:
Voy a verla mañana. Tengo que levantarme temprano. Voy a darte un regalo. ¿Cuándo? Voy a dártelo enseguida.
- se připojují na konec příčestí přítomného:
Estoy mirándolo ahora. Está bañándose. Estoy hablándote: ¿No me oyes?
Dnes je však obecně přípustné umístit je před infinitiv nebo příčestí přítomné.

- se připojují na konec kladných příkazů:
Ponlo aquí. Levántense enseguida.
Dámelo.
Póngalo aquí.
Levántense enseguida.
Démelo.
Přivlastňovací zájmena viz část 1.6.

6.8 Samostatná zájmena

Používají se po předložkách (viz část 4).

para mí hacia ti junto a él/ella/usted	detrás de nosotros/as entre vosotros/as cerca de ellos/ellas/ ustedes
--	--

- Pamatujte si, že v případě *con* se používá *conmigo*, *contigo*, *consigo*.
- Několik předložek se používá s osobním zájmenem:
entre tú y yo, según ella
- Někdy se přidává *a mí, a ti* atd. pro zdůraznění nebo vyhnutí se dvojznačnosti:
Me toca a mí, no te toca a ti.
Le dije el secreto a ella, no a él.

6.9 Vztažná zájmena a přídavná jména

Některá z nich jsou také determinátory.

- Vztažné zájmeno *que* – který, jenž – se ve španělštině vždy používá a nevynechává se.
Ese es el vestido que me gusta. To jsou šaty, které se mi líbí.
Señala a la persona que habla. Ukažte na osobu, která hovoří.
- Když používáte vztažné zájmeno po předložkách *a, de, con* a *en*, musíte použít *que* pro věci a *quien/quienes* pro osoby.
José es un amigo con quien estudiaba.
El programa del que hablas se llama El rival más débil.
- Po jiných předložkách použijte *el cual, la cual, los cuales, las cuales*.
La casa de la colina dentro de la cual se dice que hay un fantasma ya está en ruinas.

- Někdy se *donde* používá jako vztažné zájmeno.
La ciudad donde vivo se llama Bilbao.
- *cuyo/cuya/cuyos/cuyas* se používají ve významu „jehož/jejíž/jejichž“ a nejlepší je zacházet s nimi jako s přídavnými jmény, protože se shodují s podstatným jménem, na které odkazují.
Mi madre, cuyos perros no me gustan, viene a pasar unos días conmigo.
Pamatujte si, že když chcete říct „Čí je to...?“, musíte použít... *¿De quién es este...?*

6.10 Zájmena středního rodu

Eso a *ello* se vztahují k něčemu neurčitému, jako je pojem nebo fakt:

No me hables más de eso.

No quiero pensar en ello nunca más.

Lo quello cual

Tato vztažná zájmena se vztahují spíše k obecné myšlence nebo frázi než k určitému podstatnému jménu.

Ayer hubo una huelga de Correos lo cual fue muy inconveniente.

7 Otázky a zvolání

7.1 Přímé otázky a zvolání

Pokládání otázek a zvolání jsou ve španělštině jasné: prostě přidejte otazníky nebo vykřičníky na začátek a konec věty, takto: *¿...? ¡...!* Není zde žádná změna ve slovech samotných nebo v pořadí slov.

- Když se ptáte, zvyšte mírně svůj hlas na začátku věty.
Tienes hermanos. = prohlášení
¿Tienes hermanos? = otázka
- Zde jsou některé tázací výrazy. Všimněte si, že všechny mají akcent.
¿Qué? *¿Qué haces?*
¿Por qué? *¿Por qué hiciste eso?*
¿Cuándo? *¿Hasta cuándo te quedas?*
¿Desde cuándo vives en tu casa?

¿Cómo?
¿Dónde?
¿Adónde?
¿De dónde?

¿Quién? *¿Quiénes?* *¿Con quién vas?*
¿Cuál? *¿Cuáles?*
¿Cuánto?/¿Cuánta?/¿Cuántos?/¿Cuántas?

- Zde jsou některá běžná zvolání. Všimněte si, že všechna mají akcent.
¡Qué! *¡Cómo!* *¡Cuánto/a/os/as!*

7.2 Nepřímé otázky a zvolání

- Nepřímé tázací výrazy a zvolání také přijímají akcent:
No me dijo a qué hora iba a llegar.
No sabes cómo y cuánto lo siento.
- Pokud následuje za podstatným jménem přídavné jméno, přidává se *más* nebo *tan*:
¡Qué niña más bonita!

8 Zápory

Ve španělštině vytvoříte záporné prohlášení jednoduše tak, že přidáte *no* před sloveso:

No quiero salir.

No me gusta la historia.

- Některé další běžné zápory jsou:
ninguno (ningún)/ninguna = žádný/á (přídavné jméno)
nada nic
nadie nikdo
nunca/jamás nikdy
ni... ni... ani... ani...
tampoco (zápor od *también*) také ne
- Pokud je některé z těchto slov užito po slovesu, musíte použít také *no*. Avšak pokud záporný výraz předchází sloveso, *no* není potřeba.
No he fumado nunca.
Nunca he fumado.
- Ve španělštině můžete v jedné větě použít několik záporů.
Nadie sabía nada acerca de ninguno de ellos.

Gramatika

9 Slovesa: oznamovací způsob

Sloveso označuje, **co** se děje ve větě, a čas ukazuje **kdy**.

9.1 Infinitiv

Tohle je tvar, který najdete, když vyhledáváte slovo ve slovníku, seznamu slov nebo v části slovní zásoba/slovníček. Naznačí vám, jaké koncovky byste měli použít pro každý čas a osobu. Budete muset sledovat a porozumět vzorům sloves a různým časům, abyste si je mohli zkontrolovat v tabulkách sloves v části 23.

Ve španělštině slovesa spadají do tří skupin. Ty jsou označeny posledními dvěma písmeny infinitivu:

-ar: *comprar* (koupit); *-er*: *comer* (jíst); *-ir*: *subir* (stoupat)

Koncovky španělských sloves se mění podle času a osoby nebo věci, která provádí činnost, a skupina, do které sloveso patří, naznačuje, jaké koncovky byste měli pro každý čas a osobu použít.

- Samotný infinitiv se často používá po jiném slovesu. Běžná slovesa, po kterých obvykle následuje infinitiv, jsou:

<i>querer</i>	chtít	<i>Quiero ver la tele esta noche.</i>
<i>gustar</i>	líbit se	<i>Me gusta bailar. Me gustaría ir al cine.</i>
<i>poder</i>	moci	<i>No puedo salir contigo.</i>
<i>tener que</i>	muset	<i>Tengo que cocinar.</i>
<i>deber</i>	muset	<i>Debemos hablar en voz baja.</i>

- Neosobní výraz *hay que* se pojí s infinitivem:
Hay que estudiar mucho para estos exámenes.
- *Soler*, které se používá pouze v přítomném čase a imperfektu, označuje, co se obvykle děje:
Suelo levantarme temprano. Obvykle vstávám brzy.
¿Qué solías hacer cuando eras joven, abuela? *Solía jugar como tú.*
Co jsi dělávala, když jsi byla malá, babičko? Hrávala jsem si zrovna jako ty.
- Infinitiv se používá:
 - v neosobních příkazech a pokynech:
No arrojar escombros. Abrir con cuidado.
 - jako podstatné jméno:
Estudiar es duro cuando hace calor.

Pro slovesa, která se pojí s *a* nebo *de* + infinitivem viz část 18.1. Infinitiv také následuje po předložkách: viz část 18.2. Pro minulý infinitiv viz část 9.9.

9.2 Přítomný čas

Pro vytvoření přítomného času pravidelných sloves přidejte ke kořenu slovesa následující koncovky:

Pravidelná slovesa			Zvratná slovesa
comprar	comer	subir	levantarse
compro	como	subo	me levanto
compras	comes	subes	te levantas
compra	come	sube	se levanta
compramos	comemos	subimos	nos levantamos
compráis	coméis	subís	os levantáis
compran	comen	suben	se levantan

- Změny pravopisu
Některá slovesa mění svůj pravopis, aby zůstala zachována stejná výslovnost jako v infinitivu:
 - před samohláskou *e* a *i*:
c > qu: *sacar* – *saqué*
g > gu: *pagar* – *pagué*
z > c: *empezar* – *empecé*
 - před samohláskami *a* a *o*:
g > j: *coger* – *cojo/coja*
gu > g: *seguir* – *sigo, sigues*
 - *z i* na *y*, když je bez akcentu, a mezi samohláskami:
– *construyó* ale *construimos*
- Některá slovesa přidávají akcent:
continuar – *continúo, continúas, continúa* etc.
enviar – *envío, envías, envía* etc.

- Kmenové změny: mění se kmenová samohláska

o > ue	contar – cuento, cuentas, cuenta, contamos, contáis, cuentan dormir – duermo, duermes, duerme, dormimos, dormís, duermen
u > ue	jugar – juego, juegas, juega, jugamos, jugáis, juegan
e > ie	empezar – empiezo, empiezas, empieza, empezamos, empezáis, empezan
e > i	pedir – pido, pides, pide, pedimos, pedís, piden

- Nepravidelná slovesa
Nejběžnější z nich, která budete potřebovat, jsou:

ser	soy, eres, es, somos, sois, son
estar	estoy, estás, está, estamos, estáis, están
ir	voy, vas, va, vamos, vais, van
tener	tengo, tienes, tiene, tenemos, tenéis, tienen
hacer	hago, haces, hace, hacemos, hacéis, hacen

Některá slovesa jsou nepravidelná pouze v 1. osobě přítomného času, jinak se chovají jako pravidelná:

poner – *pongo, pones* atd.

salir – *salgo, sales* atd.

caer – *caigo, caes* atd.

conducir – *conduzco, conduces* atd.

Viz tabulky sloves v části 23.

Poznámka: *Hay* = je/ jsou

- Přítomný čas použijte
 - pro označení toho, co se děje
¿Adónde vas? Voy al cine.
 - pro vyjádření, že se něco děje pravidelně, opakovaná činnost nebo zvyk
Veo la tele cada noche a las siete.
 - pro odkázání na něco, co začalo v minulosti a pokračuje do současnosti
Vivo aquí desde hace años.
 - pro odkázání na historické události (historická přítomnost)
Aquella noche, el 23 de febrero de 1981, habla el Rey por la radio y la tele...
 - pro odkázání na něco nadčasového nebo univerzálního
El planeta Tierra gira alrededor del sol.
 - pro vyjádření budoucnosti
Adiós. Nos vemos mañana.

9.3 Přítomný čas průběhový

Tvoří se tak, že vezmete přítomný čas slovesa *estar* a přičestí přítomné (gerundium) hlavního slovesa, vytvořené následovně:

ar → *ando* *er* → *iendo* *ir* → *iendo*

Výjimky jsou *leyendo, durmiendo, divirtiendo*.

¿Qué estás leyendo?

¡Callaos! Están durmiendo.

- Ukazuje, co se děje v době, kdy hovoříte, nebo to, že jedna činnost se děje ve stejném čase jako jiná.
- Často se používá s *pasar* pro vyjádření toho, jak trávíte čas.
Paso el tiempo divirtiéndome, viendo la tele, haciendo deporte.
- Často se také používá *seguir, ir a llevar*.
Sigo estudiando a los treinta años.
Los precios van subiendo cada día más.
Llevo cinco años estudiando medicina.

9.4 Préteritum (minulý čas)

Tvoří se přidáním následujících koncovek ke kmeni slovesa:

-ar: -é -aste -ó -amos -asteis -aron
-er/-ir: -í -iste -ió -imos -isteis -ieron

Pravidelná slovesa

comprar	comer	subir
compré	comí	subí
compraste	comiste	subiste
compró	comió	subió
compramos	comimos	subimos
comprasteis	comisteis	subisteis
compraron	comieron	subieron

- Změny pravopisu
Některá slovesa mění svůj pravopis, aby se zachovala stejná výslovnost jako u infinitivu:
c → *qu* před *e*: *sacar* – *saqué, sacaste, sacó* atd.
g → *gu* před *e*: *pagar* – *pagué, pagaste, pagó* atd.
z → *c* před *e*: *empezar* – *empecé, empezaste, empezó* atd.
i → *y*: *creer* – *creí, creíste, creyó, creímos, creísteis, creyeron* (také *leer, oír, caer*)
gu → *gü*: *averiguar* – *averigüé, averiguaste, averiguó* atd.

Gramatika

- Kmenové změny
Slovesa s koncovkou *-ir* se mění ve 3. osobě jednotného a množného čísla:
o → *u*: *morir* – *murió*, *murieron* (také *dormir*)
e → *i*: *pedir* – *pidió*, *pidieron* (také *sentir*, *mentir*, *seguir*, *vestir*)
- Některá běžná nepravidelná slovesa. Všimněte si, že nemají žádný akcent.
Pomáhá nám učit se nepravidelná slovesa ve skupinách; některá se řídí vzorem *uve*:
andar *anduve*, *anduviste*, *anduvo*, *anduvimos*,
 anduvisteis, *anduvieron*
estar *estuve*, *estuviste*, *estuvo*, *estuvimos*,
 estuvisteis, *estuvieron*
tener *tuve*, *tuviste*, *tuvo*, *tuvimos*, *tuvisteis*,
 tuvieron

Všimněte si, že *ser* a *ir* mají stejný tvar, takže *fui* může znamenat „šel jsem“ nebo „byl jsem“.
fui fuiste fue fuimos fuisteis fueron

Dar a *ver* následují stejný vzorec:
dar – *di*, *diste*, *dio*, *dimos*, *disteis*, *dieron*
ver – *vi*, *viste*, *vio*, *vimos*, *visteis*, *vieron*

Větší skupina sloves, která jsou úplně nepravidelná:					
hacer	haber	poder	poner	querer	venir
hice	hube	pude	puse	quise	vine
hiciste	hubiste	pudiste	pusiste	quisiste	viniste
hizo	hubo	pudo	puso	quiso	vino
hicimos	hubimos	pudimos	pusimos	quisimos	vinimos
hicisteis	hubisteis	pudisteis	pusisteis	quisisteis	vinisteis
hicieron	hubieron	pudieron	pusieron	quisieron	vinieron

- Préteritum použijte:
 - při odkazování na události, činnosti a stavy, které začaly a byly ukončeny v minulosti
El año pasado hubo una huelga de los empleados del metro.
 - při odkazování na události, činnosti a stavy, které se odehrály v určitém časovém období, avšak nyní jsou již úplně ukončeny
Mis padres vivieron en Guatemala durante tres años.

9.5 Imperfektum

Tvoří se přidáním následujících koncovek ke kmenu:

-ar: -aba -abas -aba -ábamos -abais -aban
-er/-ir: -ía -ías -ía -íamos -íais -ían

Jsou zde pouze tři nepravidelná slovesa (*ir*, *ser* a *ver*).

comprar	comer	subir	ir	ser	ver
compraba	comía	subía	iba	era	veía
comprabas	comías	subías	ibas	eras	veías
compraba	comía	subía	iba	era	veía
comprábamos	comíamos	subíamos	íbamos	éramos	veíamos
comprabais	comíais	subíais	ibais	erais	veíais
compraban	comían	subían	iban	eran	veían

- Imperfektum použijte:
 - k označení toho, co se stávalo (pravidelná nebo opakovaná činnost v minulosti)
De niño iba a pie al colegio.
 - když chcete říct, co se dělo po dobu dlouhého (neurčitěho) časového úseku
Durante el invierno hacía mucho frío.
 - když chcete říct, co se dělo opakovaně (návazná činnost) *Mirábamos la puesta del sol.*
 - společně s préteritem pro označení přerušené činnosti
Mirábamos la puesta del sol cuando nos dimos cuenta de la hora.
 - k popisu toho, jaký někdo byl nebo něco bylo v minulosti
Josefa era una chica muy formal.
 - k popisu nebo zasazení scény příběhu v minulosti
La lluvia caía como una cortina gris.
 - v časových výrazech
Acababa de llegar cuando tuvo una sorpresa grande.
Esperaba su respuesta desde hacía más de un mes.
 - pro zdvořilou žádost
Quería pedirte un gran favor.

9.6 Imperfektum průběhové

Tvoří se tak, že vezmete tvar imperfekta slovesa *estar* a přidáte přičestí přítomné:

¿Qué estabas haciendo? Estaba bañándome.

¿Qué es lo que estaba pasando? Estaban divirtiéndose bastante.

Stejně jako přítomný čas průběhový označuje, co se dělo v přesném okamžiku – v tomto případě v minulosti. Také se používá k popisu jedné činnosti, která byla přerušena jinou:

Estaba leyendo el periódico cuando llegó el correo.

9.7 Budoucí čas

Tvoří se tak, že vezmete infinitiv pravidelných sloves a přidáte následující koncovky:

-é -ás -á -emos -éis -án

Nepravidelná slovesa v budoucím čase mají stejné koncovky jako pravidelná – mění se kmen.

comprar	comer	subir	Některá běžná nepravidelná slovesa
compraré	comeré	subiré	decir → diré haber → habré
comprarás	comerás	subirás	hacer → haré poder → podré
compraré	comeré	subiré	poner → pondré querer → querré
compraremos	comeremos	subiremos	saber → sabré salir → saldré
compraréis	comeréis	subiréis	tener → tendré venir → vendré
comprarán	comerán	subirán	

- Použijte budoucí čas pro
 - označení, co se stane nebo uskuteční
Vendrán a las cinco.
 - vyjádření povinnosti
No pasarán.
 - vyjádření domněnky, pravděpodobnosti nebo překvapení
*No tengo la menor idea qué hora será.
Tendrá unos doce años.*
- Pokud chcete vyjádřit „bude“ ve smyslu ochoty nebo žádosti, použijte *querer* v přítomném čase:
 - ¿Quieres decirlo otra vez?*
 - No quiere venir a esta casa.*

9.8 Blízká budoucnost

Jiným způsobem, jak naznačit, co se stane, je použít sloveso *ir* + *a* a přidat infinitiv.

Voy a escribir una carta.

¿A qué hora vas a venir?

9.9 Podmiňovací způsob

Tvoří se tak, že vezmete infinitiv pravidelných sloves a přidáte následující koncovky:

-ía -ías -ía -íamos -íais -ían

Nepravidelná slovesa v podmiňovacím způsobu mají stejné koncovky jako pravidelná – mění se kmen, stejně jako v budoucím čase (viz 9.7 výše).

comprar	comer	subir
compraría	comería	subiría
compraría	comería	subiría
compraría	comería	subiría
comprariamos	comeríamos	subiríamos
compraría	comería	subiría
compraría	comería	subiría
compraría	comería	subiría

- Podmiňovací způsob použijte:
 - pro naznačení, co by se stalo, mohlo nebo mělo by se stát
*Sería imposible irnos enseguida.
Me gustaría visitarla en el hospital.*
 - v podmínkových větách, když chcete říct, co by se mohlo stát
Sería una maravilla si llegaras a tiempo.
 - pro vyjádření domněnky nebo pravděpodobnosti v minulosti
Tendría unos cinco años cuando nos mudamos de casa.
 - pro odkázání na budoucí činnost vyjádřenou v minulosti
Dijo que vendría a las ocho en punto.
- Pokud chcete vyjádřit ochotu nebo žádost, použijte sloveso *querer* v imperfektu:
 - No quería comer nada.*
 - Pokud chcete vyjádřit obvyklé činnosti v minulosti, použijte sloveso *soler* v imperfektu:
 - Solía visitarnos cada sábado por la tarde.*

Gramatika

9.10 Složené časy: perfektum

Složené časy mají dvě části – pomocné sloveso a přičestí minulé. Tyto dvě části se nikdy nesmí oddělovat.

Perfektum se tvoří s použitím přítomného času slovesa *haber* (pomocné sloveso) a přičestí minulého slovesa, které chcete použít.

haber	comprar	comer	subir	cortarse
he	comprado	comido	subido	me he cortado
has				te has
ha				se ha
hemos				nos hemos
habéis				os habéis
han				se han

U zvrtných sloves v perfektu je třeba dát zájmeno před pomocné sloveso *haber*.

¿Qué te ha pasado? Me he cortado el dedo.

Některá běžná nepravidelná přičestí minulá:

<i>abrir</i>	→ <i>abierto</i>	<i>morir</i>	→ <i>muerto</i>
<i>cubrir</i>	→ <i>cubierto</i>	<i>poner</i>	→ <i>puesto</i>
<i>decir</i>	→ <i>dicho</i>	<i>romper</i>	→ <i>roto</i>
<i>escribir</i>	→ <i>escrito</i>	<i>ver</i>	→ <i>visto</i>
<i>hacer</i>	→ <i>hecho</i>	<i>volver</i>	→ <i>vuelto</i>

Složená slovesa mají stejné nepravidelné přičestí minulé jako původní sloveso:

descubrir → *descubierto*

Perfektum se používá k označení činnosti, která začala a skončila ve stejném časovém období, které mluvčí nebo pisatel popisuje. Používá se v otázce, která se nevztahuje k žádné zvláštní době.

- Dvě důležité výjimky:
 - když hovoříme o tom, jak dlouho něco trvá: španělština používá přítomný čas
Hace más de una hora que te espero.
 - pro vyjádření „právě teď“: *acabar de* – *acabo de llegar*

- Infinitiv minulý
Tvoří se s použitím infinitivu slovesa *haber* a vhodného přičestí minulého.
De haberlo sabido...
Me gustaría haberlo terminado antes de las cinco.

9.11 Složené časy: plusquamperfektum (předminulý čas)

Tvoří se s použitím imperfekta pomocného slovesa *haber* a přičestí minulého požadovaného slovesa.

había, habías, había etc. *comprado, comido, subido, dicho, hecho* etc.

Používá se k odkazování na činnost, která se stala předtím, než došlo k nějaké činnosti v minulosti. *La cena ya se había terminado cuando ellos llegaron.*

- Vztahují se k němu stejné dvě výjimky jako k perfektu:
 - *hacer* v časových větách:
Hace dos días, encontré a Pablo.
 - posun do minulosti: *hacía*:
Hacía 20 años que vivía aquí.
 - *acabar de* – „právě něco udělal“: *Acababa de llegar cuando empezó a llover.*

9.12 Předbudoucí čas a podmiňovací způsob budoucího času

Tyto časy se tvoří s použitím budoucího času nebo podmiňovacího způsobu pomocného slovesa *haber* a přičestí minulého požadovaného slovesa.

Habrá terminado dentro de dos horas.

Habría terminado antes pero no vi la hora.

9.13 Přímá a nepřímá řeč

- Přímá řeč se používá, když přesně citujete slova, která někdo řekl:
Dijo: “Quiero verte mañana por la mañana”.
- Nepřímá řeč se používá, když chcete vysvětlit nebo podat zprávu o tom, co někdo řekl:
Dijo que me quería ver/quería verme el siguiente día por la mañana.

Pamatujte si, že musíte změnit nejen sloveso, ale všechny části věty, které se vztahují k mluvčímu.

10 Slovesa: subjuntiv

Doposud vysvětlené časy byly v oznamovacím způsobu. Pamatujte si, že subjuntiv není čas, ale slovesný způsob. Pro jeho použití viz část 10.4. Ve španělštině se hodně používá.

10.1 Subjuntiv přítomný

Tvoří se přidáním následujících koncovek ke kmeni slovesa:

-ar: -e -es -e -emos -éis -en
 compre, compres, compre, compremos, compréis, compren
-er/-ir: -a -as -a -amos -áis -an
 coma, comas, coma, comamos, comáis, coman
 suba, subas, suba, subamos, subáis, suban

Pamatujte si, že některá slovesa mění svůj pravopis, aby zachovala výslovnost, a jiná – slovesa s kmenovou změnou – mění svůj kořen v 1., 2. a 3. osobě jednotného a 3. osobě množného čísla. Chovají se stejně i v subjuntivu přítomném:

Nepravidelná slovesa

coger	coja, cojas, coja, cojamos, cojáis, cojan
cruzar	cruce, cruces, cruce, crucemos, cruzéis, crucen
pagar	pague, pagues, pague, paguemos, pagueís, paguen
jugar	juegue, juegues, juegue, juguemos, juguéis, jueguen
dormir	duerma, duermas, duerma, durmamos, durmáis, duerman
preferir	prefiera, prefieras, prefiera, prefiramos, prefiráis, prefieran

Mnohá z nich nejsou tak nepravidelná, pokud si pamatujete, že se tvoří tak, že vezmete 1. osobu jednotného čísla oznamovacího způsobu přítomného času:

hacer → *hago* → *haga, hagas, haga, hagamos, hagáis, hagan*

Tento vzorec následují slovesa *tener, caer, decir, oír, poner, salir, traer, venir* a *ver*.

Několik z nich má nepravidelný kmen:

dar	dé, des, dé, demos, deis, den
estar	esté, estés, esté, estemos, estéis, estén
haber	haya, hayas, haya, hayamos, hayáis, hayan
ir	vaya, vayas, vaya, vayamos, vayáis, vayan
saber	sepa, sepas, sepa, sepamos, sepáis, sepan
ser	sea, seas, sea, seamos, seáis, sean

10.2 Subjuntiv imperfekta

Existují dvě formy subjuntivu imperfekta. Používají se obě, avšak tvar *-ra* je poněkud běžnější a někdy se používá jako alternativa k podmiňovacímu způsobu.

Vezměte tvar pro 3. osobu množného čísla préterita bez koncovky *-ron* a přidejte následující koncovky:

compra -ron	comie -ron	subie -ron
comprara/se	comiera/se	subiera/se
compraras/ses	comieras/ses	subieras/ses
comprara/se	comiera/se	subiera/se
compráramos/semos	comiéramos/semos	subiéramos/semos
comprarais/seis	comierais/seis	subierais/seis
compraran/sen	comieran/sen	subieran/sen

Změny pravopisu, slovesa s kmenovou změnou a nepravidelná slovesa se řídí pravidly pro tvar 3. osoby množného čísla préterita.

hacer – *hicieron* – *hiciera, hicieras*

tener – *tuvieron* – *tuviera, tuvieras*

pedir – *pidieron* – *pidiera, pidieras*

dormir – *durmieron* – *durmiera, durmieras*

oír – *oyeron* – *oyera, oyeras*

Gramatika

10.3 Subjuntiv perfekta a plusquamperfekta

Oba používají pomocné sloveso *haber* a přičestí minulé.

- Perfektum používá subjuntiv přítomný:

*haya comprado, hayas comprado, haya comprado,
hayamos comprado, hayáis comprado,
hayan comprado*

- Plusquamperfektum používá subjuntiv imperfekta:

*hubiera/hubiese comido, hubieras/hubieses comido,
hubieral/hubiese comido, hubiéramos/hubiésemos comido,
hubierais/hubieseis comido,
hubieran/hubiesen comido*

10.4 Použití subjuntivu

Subjuntiv má ve španělštině široké využití, zejména v následujících případech.

- Když jsou v souvětí dvě různé věty a podmět jednoho slovesa
 - ovlivňuje druhý (se slovesy *conseguir, querer, permitir, mandar, ordenar, prohibir, impedir*)
Quiero que vengas a verme esta tarde.
 - vyjadřuje preference, mít rád/nemít rád (se slovesy *gustar, odiar, alegrarse*)
No me gusta que hagan los deberes delante de la tele.
 - vyjadřuje pocity strachu nebo lítosti (s *temer* nebo *sentir*)
Temo que no vayan a poder hacerlo.
 - vyjadřuje pochybnost nebo možnost (s *dudar, esperar, puede que*)
Dudamos que sea posible. Puede ser que venga mañana.
- S neosobními výrazy s přídavnými jmény
es importante que, es necesario que, es imprescindible que
Es muy importante que tengas buena presencia en la entrevista.
- Po výrazech úmyslu/záměru (s *para que, a fin de que*)
Hablamos en voz baja para que los niños siguiesen durmiendo.
- Po výrazech odkazujících na budoucí činnost (s *en cuanto, antes de que* atd.)
Cuando vengas te lo explicaré.
- Po výrazech vztahujících se k ústupkům nebo podmínkám – s podmínkou že, ledaže/pokud ne
Puedes acompañarme con tal de que te portes bien.

- Ve větách popisujících neexistující nebo neurčité podstatné jméno
Buscamos una persona que pueda ayudarnos.
- V hlavních větách
 - po *ojalá* (kěž by)
 - po slovech označujících „snad“ (*tal vez, quizás*)
 - po *como si*
 - po *aunque* ve významu „i když“ (ale ne „ačkoliv“)
 - v ustálených frázích
digan lo que digan, sea como sea, pase lo que pase
- Po slovech končících na *-quiera* (-koliv)
cualquiera, dondequiera

Nezapomeňte, že když tvoříte zápornou větu, vždy jí to dává prvek pochybnosti:

Creo que llegarán a tiempo
ale

No creo que lleguen a tiempo

Všimněte si pořadí vět používajících subjuntiv:

hlavní sloveso	sloveso v subjuntivu
přítomný budoucí předbudoucí rozkazovací zp.	přítomný nebo imperfekta
jakýkoli jiný čas (včetně podmiňovacího způsobu)	imperfektum nebo plusquamperfektum

Výjimky:

„Kdybych měl dělat, co říkáš“ = subjuntiv imperfekta:

Si hiciera lo que me dices

„Kdybych byl“ + přičestí minulé = subjuntiv plusquamperfekta – *Si lo hubiera sabido:*

„kdybych to jen býval věděl“

11 Rozkazovací způsob

Rozkazovací způsob se používá pro dávání příkazů a pokynů.

Kladný tvar:

	tú	vosotros/ as	usted	ustedes
comprar	compra	comprad	compre	compren
comer	come	comed	coma	coman
subir	sube	subid	suba	suban

Nepravidelná slovesa ve tvaru *tú*:

decir → *di* *hacer* → *haz* *oír* → *oye*
poner → *pon* *salir* → *sal* *saber* → *sé*
tener → *ten* *venir* → *ven* *ver* → *ve*

Všimněte si, že zvrtné tvary ve 2. osobě množného čísla vypouštějí koncové *d*:

levantad + os *levantaos* *sentad + os* *sentaos*

A v 1. osobě mn. čísla koncové *s*:

levantémonos, sentémonos

Výjimka: *irse* *idos*

Záporné tvary jsou stejné jako u subjuntivu přítomného.

	tú	vosotros /as	usted	ustedes
comprar no	compres	compréis	compre	compren
comer no	comas	comáis	coma	coman
subir no	subas	subáis	suba	suban

Všimněte si, že kladné a záporné tvary pro *usted* a *ustedes* jsou stejné.

Pamatujte si použití infinitivu pro udílení neosobních záporných příkazů:

No fumar

Všimněte si, že zájmena se připojují na konec kladných příkazů a bezprostředně předcházejí všechny záporné příkazy:

Dámelo en seguida.

No, no se lo des ahora; dáselo más tarde.

12 Zvrtná slovesa

Zvrtné zájmeno – *me, te, se, nos, os, se* – se připojuje na konec tvaru infinitivu, gerundia a kladného příkazu, avšak umísťuje se před všechny ostatní tvary.

- Právě zvrtné tvary jsou činnosti dělané sobě:
Me lavé la cara (zvrtné)
 ale
Lavé el coche viejo de mi tío (nezvrtné)
- Některá slovesa mírně mění svůj význam ve zvrtném tvaru:
dormir (spát) – *dormirse* (usnout)
poner (nosit) – *ponerse* (obléct se)
- Některá slovesa mají zvrtný tvar, ale nezdá se, že by měla pravý význam zvrtného slovesa:
tratarse de, quedarse, quejarse de

- Použijte zvrtné zájmeno ve významu „sebe/navzájem“:
Nos miramos el uno al otro.
- Zvrtný tvar se často používá, když se chceme vyhnout trpnému rodu (viz část 13).

13 Trpný rod

Trpný rod se ve španělštině používá méně než v češtině a většinou v písemné formě.

Struktura je podobná české.

Použijte vhodný tvar slovesa *ser* a přičestí minulé, které se musí shodovat s podstatným jménem. Použijte *por*, když potřebujete dodat, kým je činnost prováděna.

La ventana fue rota por los chicos que jugaban en la calle.

La iglesia ha sido convertida en un museo.

Existuje několik způsobů, jak se vyhnout použití trpného rodu ve španělštině:

- Přeuspořádejte větu do činného rodu, avšak pamatujte na použití přímého předmětového zájmena.
- Použijte zvrtné zájmeno *se*.
- Použijte 3. osobu množného čísla se slovesem v činném rodu.
La iglesia, la convirtieron en museo.
La iglesia se convirtió en museo.
Convirtieron la iglesia en museo.

14 Ser a estar

Obě tato slovesa znamenají „být“, ale používají se pro označení jiných okolností.

- *Ser* označuje čas a trvalý stav nebo hodnotu, charakter nebo původ.
Son las cinco en punto. Hoy es martes 22 de noviembre.
Es abogado y es muy bueno. Es de Madrid y es joven.

Také se používá v neosobních výrazech a s přičestím minulým pro tvoření trpného rodu.

- *Estar* označuje pozici a dočasnou situaci, zdravotní stav nebo náladu.
Tus libros están encima del piano.
Estás muy guapa hoy.
Estoy contenta porque mi papá está mejor de la gripe.

Označuje, kdy došlo ke změně.

¿Está vivo o está muerto? Está muerto.

Mi hermano estaba casado pero ya está divorciado.

Gramatika

Používá se s gerundiem pro tvoření průběhových časů (viz části 9.3 a 9.6).

- Některá přídavná jména se mohou používat se *ser* nebo *estar*:

Mi hermana es bonita.

Mi hermana está bonita hoy.

Ale některá přídavná jména zjevně mají jiný význam, když jsou použita se *ser* nebo *estar*:

<i>listo</i>	(chytřý/přípravený)
<i>aburrido</i>	(nudný/znuděný)
<i>bueno</i>	(přirozeně dobrý/něco dobrého v době, kdy o tom mluvíme, např. jídlo)
<i>cansado</i>	(únavný/unavený)
<i>malo</i>	(přirozeně špatný/něco špatného v době, kdy o tom mluvíme, např. nepoživatelný)
<i>nuevo</i>	(nový/jiný)
<i>vivo</i>	(živý/naživu)
<i>triste</i>	(nešťasný/smutný)

15 Některá slovesa často používaná ve 3. osobě

Podmětem je často pojem nebo věc v jednotném nebo množném čísle.

gustar, encantar, interesar, molestar, preocupar, hacer falta

Me gustan las manzanas. Sí, me interesa mucho esa idea.

Nos hacen falta unas vacaciones.

Další slovesa zahrnují ta, která popisují počasí:

Llueve a menudo durante el mes de abril.

Nieva en lo alto de las montañas.

Hace sol casi todos los días.

16 Neosobní slovesa

Se se často používá pro označení obecného pojmu „jeden“ nebo „vy/my“ a k tomu, abychom se vyhnuli použití trpného rodu.

Aquí se habla inglés. Tady se mluví anglicky.

Se prohíbe tirar basura. Neodhazujte odpadky.

Se ruega guardar silencio. Prosím udržujte ticho.

No se puede entrar. Nevstupovat.

Jiným užitečným neosobním výrazem je *hay que*:

Hay que salir por aquí. Musíte odejít tudy.

17 Časové výrazy

Hace a *desde hace* se používají, když mluvíme o činnosti, která začala v minulosti a pokračuje do současnosti. Používají se s přítomným časem pro označení, že činnost stále trvá.

¿Desde cuándo vives aquí?

¿Desde hace cuánto tiempo estudias español? Estudio español desde hace un año.

Používají se také s imperfektem pro činnosti, které se staly v minulosti.

¿Cuántos años hacía que vivías allí? Hacía tres años que vivía allí.

18 Slovesa: různá

18.1 Některé užitečné výrazy s infinitivem

Soler se používá pouze v přítomném čase a imperfektu pro označení pojmu „obvykle“:

Suelo levantarme temprano.

Acabar de se používá pro označení „právě něco udělat“:

Acabo de entrar.

Ponerse a se používá pro označení „začít něco dělat“:

Me pongo a estudiar.

Volverse a se používá pro označení „dělat něco znovu“:

Vuelve a salir.

Tener que se používá pro označení „muset něco dělat“:

Tengo que cocinar.

Deber se používá pro označení „muset“:

Debemos hablar en voz baja.

18.2 Některé předložky + infinitiv

antes de: *antes de comenzar* – před začátkem...

después de: *después de terminar* – po dokončení...

al + infinitive: *al entrar* – při vstupu...

en vez de: *en vez de llorar* – namísto pláče...

18.3 Užitečné výrazy s *tener*, *dar* a *hacer*

tener	dar (se)	hacer
cuidado		buen/mal tiempo
	las gracias	caso de
frío	la vuelta	daño
	los buenos días	
miedo	pena	cola
	cuenta de	las maletas
razón	prisa	lo posible
sed	un paseo	el papel de
sueño		
suerte		

19 Číslovky

19.1 Základní číslovky

Číslovka jedna a další číslovky končící na *-uno* nebo *-cientos* se shodují s podstatným jménem, které popisují.
veintiuna mesas

Doscientos cincuenta gramos de mantequilla, por favor.

Uno se mění na **un** před podstatným jménem mužského rodu:

un litro de leche *veintiún niños*

Ciento se mění na *cien* před podstatnými jmény mužského a ženského rodu a před *mil* a *millones*:

Cien gramos de tocino, por favor.

cien niñas *cien mil* *cien millones*
ale

Ciento cincuenta gramos de salchichón.

Doscientos gramos de queso, por favor.

19.2 Řadové číslovky

primero, segundo, tercero, cuarto, quinto, sexto, séptimo, octavo, noveno, décimo

Od 11 (jedenáctý) výše se obvykle používají základní číslovky.

Carlos quinto ale *Alfonso doce*

Řadové číslovky se shodují s podstatným jménem:

primero primera primeros primeras

último última últimos últimas

Primero se mění na *primer* a *tercero* na *tercer* před podstatným jménem mužského rodu:

el primer piso del edificio ale *el primero de enero.*

Es el tercer viaje y la tercera vez que perdemos el tren.

20 Přípony

Jsou to koncovky, které se přidávají k podstatným jménům a někdy přídavným jménům a příslovcím pro přidání zvláštního důrazu nebo odstínu k jejich významu.

- zdrobňující (diminutivní) – *-ito/a*, *-cito/a*, *-illo/a* – přidávají cit a znamenají „malý“
¡Qué hombrecito tan lindo! Es un chiquillo pequeñito.
- augmentativní – *-azola*, *-ón/ona*, *-otelota* – zdůrazňují velikost něčeho
¡Qué golpazo dio a la puerta!
Es un muchachón grandote.
- pejorativní – *-ucola*, *-uchola*, *-uzola* – musí se používat opatrně, neboť mohou být urážlivé!
¡Ay, qué gentuza tan feúca!

21 Přízvuk a akcenty

Psané akcenty se používají ze dvou důležitých důvodů:

1 Pro označení mluveného přízvuku u slova, které porušuje pravidla pro přízvuk.

- Slovesa, která končí na samohlásku, *-s* nebo *-n* mají přízvuk na předposlední slabice.

Všetchna slova, která končí na souhlásku (jinou než *-s* nebo *-n*) mají přízvuk na poslední slabice.

Slova, která se neřídí těmito pravidly, mají přízvuk označen psaným akcentem.

- Slova, která mají vedle sebe dvě samohlásky, mají přízvuk na „silné“ samohlásce (*a*, *e*, *o*) nebo pokud jsou obě samohlásky slabé (*i*, *u*), je přízvuk na druhé samohlásce.

paella, delicioso, tierra

Pokud se slovo opět neřídí tímto pravidlem, označuje se přízvuk psaným akcentem.

país, oír, continuo (z *continuar*), *reúno* (z *reunir*)

2 Pro zdůraznění rozdílu mezi dvěma slovy.

el určitý člen *él* on

tu tvůj *tú* ty

mi můj *mí* mně

sí jestli *sí* ano

se se *sé* vím/bud' (rozkazovací způsob)

aun i, dokonce *aún* ještě

solo sám *sólo* pouze

hacia směrem k *hacía* dělal/a/o

Pamatujte si, že všechna tázací, zvolací a ukazovací zájmena mají akcent.

22 Tabulky sloves

Pravidelná slovesa

infinitiv přičestí přítomné přičestí minulé	přítomný čas	rozkazovací způsob	préteritum	imperfektum	budoucí čas	podmiňovací způsob	subjuntiv
-ar comprar <i>koupit</i> comprando comprado	compro compras compra compramos compráis compran	compra compre	compre compraste compró compramos comprasteis compraron	compraba comprabas compraba comprábamos comprabais compraban	compraré comprarás comprará compraremos compraréis comprarán	compraría compraría compraría comprariamos compraría comprarian	compre compres compre compremos compreís compren
-er comer <i>jíst</i> comiendo comido	como comes come comemos coméis comen	come coma	comí comiste comió comimos comisteis comieron	comía comías comía comíamos comíais comían	comeré comerás comerá comeremos comeréis comerán	comería comerías comería comeríamos comerías comerían	coma comas coma comamos comáis coman
-ir subir <i>stoupat</i> subiendo subido	subo subes sube subimos subís suben	sube suba	subí subiste subió subimos subisteis subieron	subía subías subía subíamos subíais subían	subiré subirás subirá subiremos subiréis subirán	subiría subirías subiría subiríamos subiría subirían	suba subas suba subamos subáis suban

Slovesa se změnou kmene

pensar	pienso piensas piensa pensamos pensáis piensan piensa piense pensad piensen pensando pensado		dormir	sintiendo sentido duermo duermes duerme dormimos dormís duermen duerme duerma dormid duerman durmiendo dormido
volver	vuelvo vuelves vuelve volvemos volvéis vuelven vuelve vuelva volved vuelvan volviendo vuelto		pedir	pido pides pide pedimos pedís piden pide pida pedid pidan pidiendo pedido
sentir	siento sientes siente sentimos sentís sienten siente sienta sentid sientan			

Nepravidelná slovesa

infinitiv	přítomný čas	budoucí čas	préteritum	imperfektum	přičestí
dar <i>dát</i>	doy das da damos dais dan	daré darás dará daremos daréis darán	di diste dio dimos disteis dieron	daba dabas daba dábamos dabais daban	dando dado
decir <i>říct</i>	digo dices dice decimos decís dicen	diré dirás dirá diremos diréis dirán	dije dijiste dijo dijimos dijisteis dijeron	decía decías decía decíamos decíais decían	diciendo dicho

Tabulky sloves

Nepravidelná slovesa (pokračování)

infinitiv	přítomný čas	budoucí čas	préteritum	imperfektum	příčestí
estar <i>být</i>	estoy estás está estamos estáis están	estaré estarás estará estaremos estaréis estarán	estuve estuviste estuvo estuvimos estuvisteis estuvieron	estaba estabas estaba estábamos estabais estaban	estando estado
haber <i>mít</i> <i>(pomocné)</i>	he has ha hemos habéis han	habré habrás habrá habremos habréis habrán	hube hubiste hubo hubimos hubisteis hubieron	había habías había habíamos habíais habían	habiendo habido
hacer <i>dělat</i>	hago haces hace hacemos hacéis hacen	haré harás hará haremos haréis harán	hice hiciste hizo hicimos hicisteis hicieron	hacía hacías hacía hacíamos hacíais hacían	haciendo hecho
ir <i>jít</i>	voy vas va vamos vais van	iré irás irá iremos iréis irán	fui fuiste fue fuimos fuisteis fueron	iba ibas iba íbamos ibais iban	yendo ido
poder <i>moci</i>	puedo puedes puede podemos podéis pueden	podré podrás podrá podremos podréis podrán	pude pudiste pudo pudimos pudisteis pudieron	podía podías podía podíamos podíais podían	pudiendo podido
poner <i>položit, dát</i>	pongo pones pone ponemos ponéis ponen	pondré pondrás pondrá pondremos pondréis pondrán	puse pusiste puso pusimos pusisteis pusieron	ponía ponías ponía poníamos poníais ponían	poniendo puesto